

บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ
ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

THE ROLE ON BUDDHISM PROMOTION OF SANGHA ADMINISTRATORS
IN WANGNOI DISTRICT, AYUTTHAYA PROVINCE

พระครูโสภาสกลญาณธรรม
Phrakhrupaskalyanatham
วัดสหกรณ์ธรรมนิมิตร
Wat Sahakorn Thamnimitt
E-mail: kalyanatham@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของพระภิกษุและสามเณร (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุและสามเณรที่มีต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ (3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ เก็บข้อมูลจากพระภิกษุและสามเณร ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 337 รูป เครื่องมือวิจัยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแสดงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดย การทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคิดเห็นของพระภิกษุและสามเณร มีต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3 ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 และเมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า ด้านบุคลิกภาพและด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านสื่อการสอน อยู่ในระดับปานกลาง 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุและสามเณรที่มีสถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานตามตั้งไว้ มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และ 3. แนวทางพัฒนาบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาพระสังฆาธิการ ควรนำเทคโนโลยีทันสมัยในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, บทบาท, พระสังฆาธิการ

ABSTRACTS

This research article aims: (1) to study the role of ecclesiastical administrators in disseminating Buddhism in Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, based on the opinions of monks and novices, (2) to compare the opinions of monks and novices regarding the role of ecclesiastical administrators in disseminating Buddhism in Wang Noi District and (3) to investigate the problems, obstacles, and suggestions concerning the Buddhist dissemination roles of ecclesiastical administrators in the same area. A survey research method was employed, collecting data from 337 monks and novices residing in Wang Noi District. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using frequency, percentage,

mean, and standard deviation. Hypotheses were tested using t-tests, F-tests, and one-way ANOVA. The research findings revealed that:

1) The opinions of monks and novices regarding the role of ecclesiastical administrators in disseminating Buddhism across three dimensions were, overall, at a high level, with an average score of 3.55. When considered by dimension, the aspects of personality and content were rated at a high level, while the instructional media aspect was rated at a moderate level.

2) Comparisons of opinions among monks and novices with different status, age, years in monkhood, and Pali-education background showed no significant differences in their views toward the Buddhist dissemination roles of ecclesiastical administrators, thus rejecting the stated hypotheses at the .05 level of significance.

3) The suggested guideline for enhancing the Buddhist dissemination roles of ecclesiastical administrators is to incorporate modern technology into the dissemination of Buddhism.

Keywords : Buddhist Promotion, Role, Sangha Administrators

บทนำ

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประทานการอุปสมบทให้แก่ พระอัญญา โภณทัตตะ นับว่าเป็น การสืบศาสนาทางเป็นครั้งแรก และทรงประกาศความจริงแห่งชีวิต ด้วยการทรงแสดงพระธรรมจกัปปวัตน์สูตร เป็นปฐมฤกษ์แห่งการประกาศพระพุทธศาสนา ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน หลังจากนั้นทรงส่งพระสาวกไปประกาศพระสัทธรรม ด้วยพระพุทธดำรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่พสกนิกรและมนุษย์อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน” วิ.ม. (ไทย) 4/32/40.

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้แผ่ขยายไปทั่วชมพูทวีป ส่งผลให้พระพุทธศาสนาประดิษฐานอย่างมั่นคงและเจริญรุ่งเรืองขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยมีจำนวนพระสาวกเพิ่มขึ้นตามลำดับ พร้อมกันนั้นได้มีการส่งเสริมแนวทางการศึกษาและการปฏิบัติควบคู่กันไป ทั้งในด้านคันถธุระ (การศึกษาพระปริยัติธรรม) และวิปัสสนาธุระ (การฝึกอบรมจิต) จนกระทั่งภายหลังการสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งที่ 3 พระเจ้าอโศกมหาราชในฐานะองค์ศาสนูปถัมภก ได้ทรงส่งพระสมณทูตสายต่าง ๆ ออกไปประกาศพระธรรมรวม 9 สาย รวมถึงสายที่ได้ อัญเชิญพระพุทธศาสนามาประดิษฐาน ณ ดินแดนประเทศไทยในปัจจุบัน ได้รับผลจากการประกาศพระพุทธศาสนาในคราวนั้น ทำให้พระพุทธศาสนาแผ่ซจรขยายไปทั่วทุกมุมโลกและสร้างประโยชน์สำคัญ การทำให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ เพราะอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักพุทธธรรมนำชีวิตให้ประชาชนอยู่ดีกินดี (พระเทพเวที (ประยูร ธมฺมปญฺโญ) และระวี ภาวิไล, 2532)

ในปัจจุบัน พระพุทธศาสนายังคงดำรงอยู่อย่างมั่นคงด้วยองค์ประกอบสำคัญ ทั้งด้านศาสนธรรม อันเป็นหลักคำสอนนำไปสู่การปฏิบัติ ศาสนสถานใช้ประกอบศาสนกิจ และศาสนบุคคล โดยมีพระสงฆ์เป็นพุทธสาวกผู้สืบทอดเจตนารมณ์ในการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัย เพื่อเผยแผ่พุทธธรรมสู่สังคมสังคมไทยจึงให้ความสำคัญและยกย่องพระสงฆ์ในฐานะบุคคลผู้มีสถานภาพพิเศษ ควรแก่การเคารพบูชา

โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสงฆ์ ผู้มีจริยวัตรอันงดงามและเคร่งครัดในพระธรรมวินัย ย่อมได้รับความศรัทธาเลื่อมใสจากพุทธศาสนิกชนอย่างสูงสุด เมื่อพระสงฆ์เป็นแบบอย่างที่ดีแก่พุทธศาสนิกชน ทำให้พระศาสนาเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป แต่ถ้า พระสงฆ์ประพฤติในทางเสียหาย ย่อมทำให้ศาสนามีความเศร้าหมองและประชาชนเสื่อมความศรัทธา เมื่อพระสงฆ์ประพฤติปฏิบัติชอบ คุณประโยชน์ก็จะเกิดแก่สังคมสงฆ์นั้น (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2537) ทั้งนี้ พระสงฆ์ต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับประชาชนมากขึ้น ก็ยังควรต้องตระหนักในสมณภาวะและภาระหน้าที่ให้เกื้อกูลต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง โดยมีการศึกษาปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างถูกต้อง ไม่สร้างความเสื่อมทรามหรือสิ่งไม่ดีงามแก่พระพุทธศาสนา

วัดเป็นสถาบันหลักที่เป็นศูนย์กลางทางศาสนาและสังคมไทย โดยมีบทบาทครอบคลุมทั้งการเป็นบ่อเกิดแห่งวัฒนธรรมและการเป็นพื้นที่สำหรับแก้ไขปัญหาด้านวิถีชีวิตของชุมชนชนบท บทบาทของเจ้าอาวาสในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณเป็นที่ยอมรับและเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชนมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการทำหน้าที่กล่อมเกล่าจริยธรรมและค่านิยมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้แก่ประชาชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ เนื่องจากพระสงฆ์เป็นบุคคลในพื้นที่ซึ่งมีความเข้าใจบริบทและรากเหง้าของปัญหาอย่างแท้จริง จึงสามารถบูรณาการแนวทางในการแก้ไขปัญหาสังคมในระดับท้องถิ่นได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

คณะสงฆ์อำเภอวังน้อย เป็นหนึ่งในเขตปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการให้วัดเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่ชุมชนอย่างเช่นในอดีต จึงจำเป็นต้องพัฒนาวัดในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการเผยแผ่เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนพุทธศาสนิกชนนั้น พระสังฆาธิการมีบทบาทสำคัญที่สุดเพราะถือกันว่า วัดสถาบันสงฆ์เป็นสถาบันทางจริยธรรม เป็นสถาบันผู้นำทางด้านจิตใจของสังคม

ฉะนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้ทราบวิธีการเผยแผ่ ตลอดจนทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอีกด้วย อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และเป็นที่ขัดเกลาจิตใจของพุทธศาสนิกชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของพระภิกษุ และสามเณร
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุ และสามเณรที่มีต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตการวิจัย

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านเนื้อหา และ 3) ด้านสื่อการสอน

2) ขอบเขตด้านตัวแปร

ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ บทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในวัดต่าง ๆ คือ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านสื่อการสอน

3) ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ พระภิกษุสามเณรที่จำพรรษาในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่สังกัดมหานิกาย จำนวน 337 รูป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระภิกษุ และสามเณร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวนทั้งสิ้น 337 รูป โดยผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรในการศึกษา

ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ บทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในวัดต่าง ๆ คือ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านสื่อการสอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ จำนวน 319 รูป คิดเป็นร้อยละ 94.7 มีอายุตั้งแต่ 20 – 30 ปี จำนวน 111 รูป คิดเป็นร้อยละ 32.9 จำนวนพรรษาตั้งแต่ 1 – 5 พรรษา จำนวน 112 รูป คิดเป็นร้อยละ 33.2 มีวุฒิการศึกษาสามัญระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 259 รูป คิดเป็นร้อยละ 76.9 ไม่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม จำนวน 149 รูป คิดเป็นร้อยละ 44.2 และไม่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม จำนวน 316 รูป คิดเป็นร้อยละ 93.8

2. บทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ พระภิกษุ และสามเณร ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านบุคลิกภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65) และเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า พระภิกษุ และสามเณร ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านบุคลิกภาพอยู่ในระดับมากทุกข้อ

2. ด้านเนื้อหา พระภิกษุ และสามเณร ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านเนื้อหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54) และเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า พระภิกษุ และสามเณร ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อที่ 4. มีลีลาและวิธีการเทศน์ที่น่าฟัง ข้อที่ 6. เป็นลักษณะการสนทนาธรรมที่มีการถามตอบไปด้วย ข้อที่ 8. มีการอ้างที่มาของเนื้อหาที่เทศน์ และข้อที่ 10. มีการสรุปข้อคิดที่ได้จากการฟังเทศน์ทุกครั้ง อยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านสื่อการสอน พระภิกษุ และสามเณร ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสื่อการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47) และเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า พระภิกษุ และสามเณร ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านสื่อการสอน อยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อที่ 1. มีการแจกเอกสาร แผ่นพับ หรือหนังสือธรรมะ เพื่อใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ข้อที่ 2. มีการจัดทำสื่อแผ่นซีดี วีดีโอ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แจก เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา ข้อที่ 5. มีการยกพุทธศาสนสุภาษิต คำคม คำขวัญ คำกลอน ประกอบเนื้อหาธรรมะ และข้อที่ 8. มีวิธีการเผยแผ่หลาย ๆ แบบตามความเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง สถานที่ และโอกาส อยู่ในระดับปานกลาง

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุ และสามเณร ที่มีต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล สรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพ พระภิกษุและสามเณรที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

พระภิกษุและสามเณรที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านสื่อการสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

2. อายุ พระภิกษุและสามเณรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

พระภิกษุและสามเณรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านสื่อการสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

3. พรรษา พระภิกษุและสามเณรที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

พระภิกษุและสามเณรที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านบุคลิกภาพ ด้านเนื้อหา และด้านสื่อการสอน ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

4. วุฒิการศึกษาสามัญ พระภิกษุและสามเณรที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

พระภิกษุและสามเณรที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านบุคลิกภาพ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

5. วุฒิการศึกษานักธรรมธรรม พระภิกษุและสามเณรที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

พระภิกษุและสามเณรที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านบุคลิกภาพ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

6. วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม พระภิกษุและสามเณรที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

พระภิกษุและสามเณรที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านบุคลิกภาพ ด้านเนื้อหา และด้านสื่อการสอน ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

4. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปได้ดังนี้

ผลการสะท้อนปัญหาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในพื้นที่อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชี้ให้เห็นว่า ควรมีการปรับปรุงในด้านบุคลิกภาพและจริยวัตรให้ संगามตามสมณสาธูป เปิดใจรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ ให้มีความสำคัญกับการตรงต่อเวลา ในส่วนของวิธีการเผยแผ่ ควรพัฒนาทักษะการเทศนาให้มีความกระชับ เข้าใจง่าย ลดความประหม่าขณะถ่ายทอด พร้อมกันนี้ควรมีการสนับสนุนสื่อการสอนที่ร่วมสมัยและเข้าถึงง่าย เพื่อให้การเผยแผ่พุทธธรรมเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง

ด้านบุคลิกภาพ ควรเสริมสร้างวัตรปฏิบัติให้เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธา โดยเน้นการใช้ปิยวาจา (พูดจาสุภาพไพเราะ) การเป็นแบบอย่างงดงามตามสมณสาธูป การตรงต่อเวลา และการลดการยึดติดในลาภสักการะ ตลอดจนการเป็นผู้มีใจเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นจากคนรอบข้าง

ด้านเนื้อหาการเผยแผ่ ควรเน้นความกระชับและตรงประเด็น โดยคัดเลือกสาระสำคัญมาถ่ายทอดให้เหมาะสมกับเวลา นอกจากนี้ควรมีการจัดโครงการฝึกอบรมทักษะการเทศนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มความมั่นใจและประสิทธิภาพในการสื่อสารธรรมะ

ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมสมัยมาใช้ในการเผยแผ่ ควบคู่ไปกับการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือธรรมะหรือแผ่นพับที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจ เพื่อเพิ่มช่องทางให้พุทธศาสนิกชนเข้าถึงธรรมะได้ง่ายและกว้างขวางขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลการวิจัยรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ จากการศึกษาพบว่า พระภิกษุและสามเณรมีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นใน ด้านบุคลิกภาพ พบว่า มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุดในเรื่อง ความตรงต่อเวลา รองลงมาคือ การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีอันน่าเลื่อมใสศรัทธา ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า พระสังฆาธิการส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยจริยวัตรที่งดงามและมีวินัย เป็นที่ยอมรับทั้งในหมู่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ตลอดจนเป็นแม่แบบสำคัญในการขับเคลื่อนงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรม ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ **พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)** กล่าวว่า พระพุทธเจ้าทรงมีความเห็นว่า ผู้สอนดีมีคุณภาพนั้นต้องเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้ฟังเป็นอันดับแรก ผู้สอนต้องเป็นมิตรที่ดีต่อผู้เรียน ต้องมีความกรุณาต่อผู้เรียนเป็นพื้นฐานก่อน จึงอบรมสั่งสอนถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ และผู้เรียนก็ต้องมีความเคารพยำเกรงต่อผู้สอน โดยถือว่าเป็นครูอาจารย์ผู้ให้ความรู้ ผู้สอนต้องการอยากเป็นครูที่ดีต้องมีองค์คุณแห่งกัลยาณมิตร 7 ประการประจำใจ

องค์คุณแห่งกัลยาณมิตรของผู้สอน 7 ประการ คือ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2541)

1. ปิโย เป็นคนที่น่ารัก คือ สร้างความสนิทสนมเป็นกันเองต่อผู้เรียน สามารถเข้าไปนั่งในจิตใจของผู้เรียนได้ ชวนให้ผู้เรียนอยากเข้าใกล้ เพื่อเข้าไปปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ได้

2. ครุ เป็นคนที่น่าเคารพ คือ มีความประพฤติดีงาม สมควรที่จะปฏิบัติตามเป็นแบบอย่างที่ดี ทำให้เกิดศรัทธาที่น่ากราบไหว้บูชา ทำให้เกิดความวางใจเมื่อเข้าใกล้

3. ภาวนีโย เป็นคนที่น่ายกย่อง เป็นผู้ทรงภูมิปัญญา มีความรู้ความสามารถหลาย ๆ ด้าน ทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตัวครูผู้สอนและอยากเอาอย่าง

4. วัตตา รู้จักพูด คือ ใช้คำพูดชี้แจงยกเหตุผลให้ผู้ฟังเข้าใจได้แจ่มแจ้งสิ้นความสงสัย ให้ความสนใจคอยแนะนำว่ากล่าวตักเตือนชี้แนะ และเป็นที่ปรึกษาที่ดี

5. ว่าจะนักรัณ เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์จากศิษย์ หรือแม้กระทั่งคำด่า คำสบประมาท ที่เป็นคำหยาบคาย หรืออดทนต่อคำชักถาม ไม่แสดงอาการเสียอารมณ์ ไม่เบื่อหน่ายในการที่จะตอบปัญหา

6. **คัมภีร์ธรรมาสังหะ กัตตา** มีความสามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง และเรื่องที่ยากก็สามารถอธิบายให้เข้าใจง่ายขึ้น มีความรอบรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ เป็นอย่างดีไม่ติดขัดในปัญหา

7. **โน จัฏฐานะ นิโยชะเย** ไม่ชักนำไปในทางที่เสียหาย ครูที่ดีจะไม่ชักจูงศิษย์ไปในทางที่เสื่อมเสีย ไม่ให้ออกนอกทางของพระพุทธศาสนา และตัวของครูเองก็ต้องประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย

พระพุทธเจ้าทรงเป็นเอกอัครศาสนาดูมีพุทธวิธีในการสอนอันโดดเด่น โดยทรงสามารถโปรดทั้งเทวดาและมนุษย์ให้เข้าถึงธรรมได้อย่างกว้างขวาง เทคนิคการเผยแผ่ธรรมะของพระองค์ได้รับการรวบรวมและจัดหมวดหมู่โดยนักปราชญ์ทางศาสนาอย่างมีหลักเกณฑ์ ซึ่งถือเป็นโครงสร้างสำคัญที่พี่น้องนำมาเป็นแนวทางปฏิบัติและแบบอย่างในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน

2. **ด้านเนื้อหา** จากการศึกษาพบว่า พระภิกษุและสามเณรมีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อใน ด้านเนื้อหาการเผยแผ่ พบว่า ประเด็นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความกระชับและได้ใจความของเนื้อหาที่เทศนา รองลงมา คือ ความทันสมัยของเนื้อหาที่สอดคล้องกับบริบทของโลกปัจจุบัน ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่า พระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีทักษะการถ่ายทอดผ่านการฝึกฝนมาอย่างดี อีกทั้งยังเป็นผู้รวบรวมด้วยข้อมูลข่าวสาร ทำให้สามารถประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับยุคสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ **พระมหาสัญญา ปณฺณาวิจิตโต (โปรงใจ)** ได้ศึกษารูปแบบและแนวทางการเผยแผ่ของพระครูพิศาลธรรมโกศล (สุพจน์ กณฺจนิกโก, “หลวงตา” “แพรวเอื้อไม้”) พบว่า ท่านได้รังสรรค์รูปแบบและนวัตกรรมในการเผยแผ่พุทธธรรมโดดเด่น โดยเฉพาะการปรับประยุกต์วิธีการเทศนาให้ร่วมสมัยยิ่งขึ้น จากเดิมเน้นการเทศน์มหาชาติและการเทศน์ธรรมวัตรตามขนบประเพณีโบราณ ท่านได้ริเริ่มการเทศน์มหาชาติแบบประยุกต์ พร้อมทั้งบูรณาการรูปแบบการสื่อสารธรรมในลักษณะปาฐกถา การบรรยายธรรม การไต่ถามที่ธรรม และการสนทนาธรรมในรูปแบบร้อยแก้วเพื่อให้เข้าถึงง่าย นอกจากนี้ ท่านยังขยายขอบเขตการเผยแผ่ผ่านสื่อมวลชนอย่างครอบคลุม ทั้งวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ เพื่อให้ธรรมะเข้าถึงพุทธศาสนิกชนในวงกว้าง (พระมหาสัญญา ปณฺณาวิจิตโต (โปรงใจ), 2542)

3. **ด้านสื่อการสอน** จากการศึกษาพบว่า ทักษะคติของพระภิกษุและสามเณรต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อใน ด้านสื่อการสอน พบว่าประเด็นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีสื่อการสอนเน้นเรื่องกฎแห่งกรรม (ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว) รองลงมาคือ การมีสื่อประกอบการสอนส่งเสริมหลักการทำความดี ละเว้นความชั่ว และการทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า พระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในหลักสัมมาทิฐิ โดยเฉพาะเรื่องกฎแห่งกรรมซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของคำสอนในพระพุทธศาสนา และสามารถนำมาถ่ายทอดผ่านสื่อการสอนได้อย่างเป็นรูปธรรม ในปัจจุบันนั้นพบว่า สังคมไทยได้ขาดหายไป พระสังฆาธิการจึงรณรงค์ให้ประชาชนทำแต่ความดี ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ **พระวุฒิก รุทฺธิกรโณ (พรหมพิพย์)** ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชวรมนี (ประยูร ธมฺมจิตโต)” พบว่าท่านมีเทคนิคและวิธีการในการเผยแผ่พุทธธรรม หรือวิธีการในการนำเสนอที่โดดเด่นอยู่ 6 วิธี คือ (พระวุฒิก รุทฺธิกรโณ (พรหมพิพย์), 2543)

1. โดยการยกอุทาหรณ์และเล่านิทานประกอบ
2. โดยวิธีอุปมาเปรียบเทียบกับ
3. โดยยกพุทธศาสนสุภาษิต สุภาษิต ปรัชญา คำคม โคลง บทประพันธ์ เป็นต้น
4. โดยการพูดเชื่อมโยงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ
5. โดยยกบุคคลตัวอย่างประกอบ

6. โดยการแทรกด้วยเรื่องที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระภิกษุ และสามเณร ที่มีต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และวุฒิการศึกษาปริญญาธรรม

2.1 สถานภาพ พระภิกษุและสามเณรที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากพระภิกษุ และสามเณร มีทัศนคติ และความคุ้นเคยกับเจ้าคณะพระสังฆาธิการเป็นอย่างดี จึงทำให้มีความคิดเห็นในเรื่องการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระสมุห์ศิริชัย ฐานุตโตโร (เพ็ชรรัตน์) (2554) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคาดหวังของครูและผู้ปกครองต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู ผู้ปกครอง ที่มีต่อบทบาทที่คาดหวังในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า สถานพมิผลทำให้ความคิดเห็นของครู ผู้ปกครอง ที่มีต่อบทบาทที่คาดหวังในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ไม่แตกต่างกัน จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

2.2 อายุ พระภิกษุและสามเณรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากพระภิกษุ และสามเณร ส่วนใหญ่อายุใกล้เคียงกัน ทำให้มีความคิดเห็น มีเหตุผล อีกทั้งยังมีการสั่งสมประสบการณ์ใกล้เคียงกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นในเรื่องการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระณัฐพล ฐิติธมโม (ปราบพินาศ) (2553) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ในวัดเขตธนบุรีที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวัดตามหลักพรหมวิหาร 4 ของพระสงฆ์ในวัดเขตธนบุรีไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.3 พรรษา พระภิกษุและสามเณรที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากพระภิกษุ และสามเณร มีจำนวนพรรษาใกล้เคียงกัน จึงมีทัศนคติ ความคิดเห็นและความคุ้นเคยกับเจ้าคณะพระสังฆาธิการเป็นอย่างดี มีความเคารพพระสังฆาธิการเป็นอย่างมาก จึงทำให้มีความคิดเห็นในเรื่องการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระวิรุฒ ญาณส่วโร (นรรัตน์) (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ กรณีศึกษาพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย” ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลลักษณะส่วนตัวของพระสังฆาธิการ ได้แก่ ระยะเวลาอุปสมบทที่แตกต่างกันมีบทบาทพระสังฆาธิการต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.4 วุฒิการศึกษาสามัญ พระภิกษุและสามเณรที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากพระภิกษุ และสามเณร ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จึงทำให้มีทัศนคติที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นในเรื่องการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการแตกต่างกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระมหาสมบุญ ถาวโร

(พันธ์สุข) (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบการบริหารจัดการวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14” ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารจัดการวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ตามวุฒิ การศึกษาสามัญ มีผลการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.5 วุฒิกการศึกษาทางธรรม พระภิกษุและสามเณรที่มีวุฒิกการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความ คิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา พระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจาก พระภิกษุ และสามเณร ส่วนใหญ่มีวุฒิกการศึกษาธรรมแตกต่างกัน จึงทำให้มีทัศนคติที่แตกต่างกัน จึงทำให้มี ความคิดเห็นในเรื่องการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการแตกต่างกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ **พระมหาขลิต ขาตเมธี (คงแก้ว)** (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการใน การบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต” ผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุ สามเณรในจังหวัดภูเก็ตมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามวุฒิกการศึกษาทางธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.6 วุฒิกการศึกษาทางเปรียญธรรม พระภิกษุและสามเณรที่มีวุฒิกการศึกษาทางเปรียญธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอวังน้อย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากพระภิกษุ และสามเณร ส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิกการศึกษาทางเปรียญธรรม จึงมีทัศนคติที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นในเรื่องการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **พระมหาขลิต ขาตเมธี (คงแก้ว)** (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษา เฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต” ผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุสามเณรที่มีวุฒิกการศึกษาทางเปรียญ ธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดภูเก็ต ไม่ แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปผลการวิจัย

พระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาซึ่งปรากฏผลในระดับมากตามความคิดเห็นของพุทธบริษัท โดยครอบคลุม 3 ด้านหลัก

1) ด้านบุคลิกภาพ ทรงไว้ซึ่งจริยวัตรอันงดงามและสมณสาธูปอันควรแก่ความเลื่อมใสศรัทธา มี ความตรงต่อเวลา วางตัวเหมาะสมไม่ยึดติดในลาภสักการะ และเปิดกว้างรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

2) ด้านเนื้อหาการเผยแผ่ มีพุทธวิธีในการเทศนาที่โดดเด่น โดยเน้นความกระชับ ตรงประเด็น และ เลือกสรรหัวข้อธรรมที่ทันสมัยสอดคล้องกับบริบทโลกปัจจุบัน พร้อมทั้งมีการยกอุทาหรณ์ประกอบเพื่อให้ เข้าใจง่ายและน่าสนใจ

3) ด้านสื่อการสอน มีการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการ สื่อสารธรรม อาทิ สื่อดิจิทัล อินเทอร์เน็ต วิทู และโทรทัศน์ ควบคู่ไปกับการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ ธรรมะและแผ่นพับ เพื่อแจกจ่ายเป็นธรรมทานแก่ประชาชนทั่วไปอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

1) คณะสงฆ์ควรให้ความสำคัญกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แพร่ขยายไปทั่วทุกมุมโลก ทั้ง ในและนอกประเทศ

2) คณะสงฆ์ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรมีการเทศน์ สอน แสดงธรรม หรือ ปาฐกถาธรรม เพื่อขัดเกลาจิตใจญาติโยม

3) คณะสงฆ์ควรพัฒนาสื่อที่ใช้ในการช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ ซีดี เป็นต้น

4) สำนักงานพระพุทธศาสนาควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วทุกวัด ไม่กระจุกตัวอยู่เฉพาะในเขตเมือง หรือเขตที่เจริญแล้วเพียงอย่างเดียว

5) รัฐบาลควรกำหนดให้เป็นนโยบายแห่งชาติ ให้คนในชาติได้รับการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมจากพระสงฆ์โดยตรง

ข้อเสนอแนะสำหรับการตีพิมพ์ครั้งต่อไป

1) ควรมีการตีพิมพ์ในลักษณะของหนังสือ หรือรวมบทความทางวิชาการ

2) ควรมีการเผยแผ่ความรู้สู่ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

เอกสารอ้างอิง

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) และระวี ภาวิไล ดร. **พุทธบริษัทกับพระธรรมวินัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญา, 2532.

พระณัฐพล ฐิตธิมโม (ปราบพินาศ). “การบริหารวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). **เมืองไทยจะวิฤทธิถ้าคนไทยมีศรัทธาวิปริต**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, 2537.

_____. **พุทธวิธีในการสอน**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด, 2541.

พระมหาขวลิต ขาตเมธี (คงแก้ว). “บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณี พระสงฆ์ในการในจังหวัดภูเก็ต”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552.

พระมหาสมบุญ ถาวโร (พันธ์สุข). การเปรียบเทียบการบริหารจัดการวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

พระมหาสัญญา ปณฺญาวิจิตโต (โปร่งใจ). ศึกษารูปแบบและแนวทางการเผยแผ่พุทธธรรมของพระครูพิศาลธรรมโกศล (สุพจน์ กณฺจนิกโก หลวงตา – แพร่เยื่อไม้). **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2542.

พระวิรุฒ ญาณสวโร (นรรัตน์). “บทบาทพระสงฆ์ในการต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ กรณีศึกษาพระสงฆ์ในการระดับเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2552.

พระสมุห์ศิริชัย ฐานุตโตโร (เพชรรัตน์). “ความคาดหวังของครูและผู้ปกครองต่อบทบาทด้านการศาสนสมบัติของวัด ในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.